

Hentonäkinruoho

Spädnajas
Najas tenuissima

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 1066/2023)
Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1963

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)
BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, heikkenevä

Luonnehdinta

Hentonäkinruoho on 5–40 cm korkea yksivuotinen, loppukesällä havaittavissa oleva uposkasvi. Sen varsi on haarainen, hento ja sileä. Lehdet ovat jäykät ja sukasmaisen ohuet. Niiden tyvellä on selvä korvake. Lähilajin notkeanäkinruohon (*Najas flexilis*) lehdet ovat hieman leveämmät, pehmeät ja korvakkeettomat. Lajin siemenet säilynevät pohjalietteissä jopa vuosikymmeniä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Hentonäkinruoho kasvaa yleensä reheväkkoissa, mutta kirkas- ja neutraalivetisissä järvissä liejuisella siltti–savipohjalla, harvemmin lievästi suolaisessa murtovedessä jokisuistoissa tai matalissa merenlahdissa. Useimmilla kasvupaikoilla on pohjavesivaikutusta. Hentonäkinruoho on koko levinneisyysalueellaan erittäin harvinainen ja maailmanlaajuisesti arvioiden yksi Suomen harvinaisimpia putkilokasveja. Nyky-esiintymiä on parissakymmenessä järvessä Etelä- ja Kaakkois-Suomessa sekä kahdessa Suomenlahden jokisuistossa.

Nykytila ja uhkatekijät

Viime vuosikymmeninä hentonäkinruoho on menettänyt ainakin puolet historiallisena aikana tunnetuista kasvupaikoistaan. Vesien liiallinen rehevöityminen ja umpeenkasvu, jätevesipäästöt, liettyminen sekä vesien happamoituminen vähentävät lajin kantaa. Heikkona kilpailijana hentonäkinruoho ei kestä umpeenkasvua, joka lisää muiden lajien kilpailua valosta ja elintilasta. Myös vesistöjen muuttaminen, muun muassa järvien vedenpinnan lasku, kuivatukset, ruoppaukset ja rantarakentaminen uhkaavat lajia. Lisäksi valuma-alueilla tapahtuvat muutokset, kuten turvetuotantoalueiden humus- ja kiintoainepäästöt, voivat vaikuttaa haitallisesti näkinruohojärvien veden laatuun. Populaatioissa on suuret vuotuiset vaihtelut, mutta useimmat esiintymät ovat niukkoja. Kolmasosa tunnetuista kasvupaikoista on suojelualueilla.

Hoitosuosituks

Suomella on erityinen vastuu tämän kansainvälisen harvinaisuuden suojelussa. Näkinruohojärvien tilaan tulee kiinnittää huomiota ja estää umpeenkasvua. Lajin kasvupaikoille tulee järjestää sekä veden ja pohjan laadun että itse näkinruohopopulaatioiden seuranta. Seurannan avulla voidaan selvittää sekä luontaisia että ihmisen aiheuttamia vaihteluita ja niiden syitä. Veden laatua tulee seurata myös valuma-alueilla ja estää niiltä tulevien ravinteiden sekä humus- ja kiintoaineiden pääsy näkinruohojärviin. Hentonäkinruohon etsintää sopivanoloisilta järviltä tulee tehostaa. Erilaisten hoitotoimien vaikutuksista tarvitaan lisätietoja.

Lähteet

- Issakainen, J., Kempainen, E., Mäkelä, K., Hakalisto, S. & Koistinen, M. 2011. Hentonäkinruoho (*Najas tenuissima*) ja notkeanäkinruoho (*Najas flexilis*). Suomen uhanalaisia lajeja. Suomen ympäristö 13/2011. 223 s.
- Kalliovirta, M. & Ahola, A. 2017. Hentonäkinruoho (*Najas tenuissima* (A. Braun) Magnus). Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. S. 189–192. Suomen ympäristö 1/2017.
- Kempainen, E., Mäkelä, K. & Uotila, P. 2012. Hentonäkinruoho – spädnajas. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 245–246. Tammi, Helsinki.

Kuva: Marja Koistinen